

«Бекитемин»

Ош мамлекеттик университетинин
ректору, профессор

Исаков Каныбек Абдуваситович

2017 – жыл

Ош мамлекеттик университетинин математиканы, информатиканы окутуу технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент кафедрасы Сыдыкова Махабат Бейшенбековнанын 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча “Математика курсу боюнча студенттердин өз алдынча иштөө компетенттүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери” темасында жазылган кандидаттык диссертациясына жетектөөчү мекеме катары жазган

ПИКИРИ

1. Изилдөөнүн адистикке дал келиши. Сыдыкова Махабат Бейшенбековнанын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча “Математика курсу боюнча студенттердин өз алдынча иштөө компетенттүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери” темасында жазылган кандидаттык диссертациясында окутуунун кредиттик технологиясынын шарттарында компетенттүүлүк негизде түрдүү багыттар жана профилдер боюнча даярдалып жаткан бакалаврлардын кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандыруу процессинде математика курсу боюнча өз алдынча билим алуу ишмердүүлүктөрүн калыптандыруунун жана өнүктүрүүнүн илимий-методикалык негиздери изилденген. Бул багыт 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистигине туура келет.

2. Изилдөөнүн актуалдуулугу.

Кесиптик жогорку билим берүүнүн жаңы муундагы Мамлекеттик стандарттары 2015-жылы 15-сентябрда КРнын билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилди.

Бакалаврдык кесиптик жогорку билим берүүнүн жаңы мамлекеттик стандартынын 4.3 бөлүкчөсүндө: «Студенттин окуу жүгүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкаркы (өз алдынча ишмердик) окуу ишинин бардык түрлөрү камтылганда, жумасына 45 саат болуп белгиленет. Күндүзгү окуу формасындагы сабактардын аудиториялык жумалык көлөмү ар бир дисциплинаны окутууга бөлүнгөн жалпы көлөмдүн (сааттын) 50% түзөт (ал эми калган 50% студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнө бөлүнөт)» - деп милдеттендирилген. Стандарттын мындай милдеттүү аткарылуучу талабына ылайык, студенттердин болочок кесиптик компетентүүлүгүн калыптандыруу процессинде алардын өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн калыптандырууну жаңылоонун жана өнүктүрүүнүн илимий-педагогикалык негиздерин изилдеп чыгуу зарылдыгы жана бул багыттагы атайын изилдөөлөрдүн жетишсиздиги изилдөө темасынын актуалдуулугун негиздейт.

Диссертацияда берилген илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделишинин даражасы тажрыйбалык-эксперименттик негизде талдоо менен камсыз кылынган. Ошону менен бирге педагогиканын жана методиканын теориялык жоболорунун изилдөөнүн практикалык аспектилери менен ички өз ара байланыштары ишке ашырылгандыгы диссертациядан айкын көрүнүп турат.

Диссертациянын түзүлүшү коюлган төрт милдетке дал келип, алардын чечилиши ырааттуу удаалаштыкта көрсөтүлгөн. Жумуш киришүүдөн, 3 главадан, корутундудан, изилдөөдө колдонулган адабияттардын тизмесинен жана тиркемелерден турат. Диссертациялык жумуштун структурасы илимий изилдөөнүн логикасына туура келип, коюлган максаттын жана милдеттердин чечилишин толук камтыйт.

Диссертациялык изилдөөнүн биринчи главасы “*Студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун жалпы маселелери*» деп аталып, изилдөөдө коюлган биринчи милдетти чечүүгө арналган. Бул главада көптөгөн илимий булактарды талдоонун негизинде кесиптик жогорку билим берүү системасында студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн орду, ролу, маани-маңызы аныкталган, аны уюштуруунун учурдагы абалы, проблемалары иликтенип аларды жоюунун жолдору белгиленген. Алар: студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн түрлөрүн тандоо менен анын көлөмүн жана мазмунун толуктоо; анын аткарылышын уюштурууда өнүктүрүүчүлүк жана активдүү окутуунун негизги принциптеринин сактоо; аудиториялык жана аудиториядан сырткаркы өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн инсанга жана болочок кесипке багыттап өнүктүрүүчү системаны жана анын илимий-методикалык негиздерин, электрондук жабдылыштарын иштеп чыгуу.

Диссертациялык изилдөөнүн экинчи главасы “*Студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн камсыздалышынын илимий - методикалык негиздери*” деп аталат. Бул глава изилдөөнүн экинчи, үчүнчү милдеттерин чечүү боюнча иш-аракеттерди камтыйт. Изилдөөнүн экинчи милдетине ылайык, окутууну компетенттүүлүктүн негизинде уюштурууга багытталган математикалык – предметтик компетенциялар аныкталган, студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн классификациясы такталып аны уюштуруунун педагогикалык модели түзүлгөн. Бүгүнкү күндө актуалдуу болгон окуу процессинин сапатын жогорулатууну жана предметтик компетенцияларды камсыздоочу, студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн активдештирүү жана өнүктүрүү жолдору каралган.

Изилдөөнүн үчүнчү милдетине ылайык, математика курсу боюнча предметтик компетенцияны калыптандыруу процессинде студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун жана аны өнүктүрүүнүн

технологиясы сунушталып өз алдынча билим алууда жогорку активдүүлүктү, өз алдынчалуулукту жана жоопкерчиликти камсыздоо шарттары аныкталган.

Болочок адистердин кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандырууда предметтик компетенцияларды калыптандыруу негизги маселелердин бири, б.а. “Предметтик компетенциядан – кесиптик компетенцияга” өтүү болуп эсептелет. Ал эми предметтик компетенттүүлүктү студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн калыптандыруу жана өркүндөтүү аркылуу ишке ашырууга болот. Предметтик компетенцияны калыптандырууда өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун технологиясы, математикалык анализ курсун окутууда маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу методикасы 2.2-параграфында берилген.

Компетенттүүлүк мамиленин негизинде математикалык билим берүүнүн сапатын жогорулатуунун бир катар жолдору сунуш кылынган. Студенттердин математика боюнча предметтик компетенцияларынын деңгээлин аныктоо үчүн критерийлер (орто, жогорку жана эң жогорку) аныкталган.

Өз алдынча билим алуу системасында студенттин билимин баалоонун шарттары 2.3-параграфында келтирилген.

Диссертациялык жумуштун “Педагогикалык экспериментти уюштуруу жана анын жыйынтыктары” деп аталган үчүнчү главасында математиканы окутуу технологиясынын эффективдүүлүгүн баалоого карата педагогикалык эксперимент жүргүзүлүп, анын натыйжалары статистикалык ыкмалар менен тастыкталган. Эксперименталдык иштер Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин, И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, К.И.Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин 1-2-курстарынын студенттерине “Математикалык анализ” дисциплинасы боюнча сабак өтүү мезгилдеринде жүргүзүлгөн. Экспериментти жүргүзүүнүн максаты жаңы программалык мазмундагы “Математикалык анализ” курсун окутуунун атайын түзүлгөн методикалык системасын жана аны

окутуу технологиясынын эффективдүүлүгүн эксперименталдык жагдайда баалоо, алынган жыйынтыктарды талдоо болгон.

Иштин жүрүшүндө коюлган милдеттерди чечүү үчүн практикалык жана теориялык жоболорду биргеликте кароо менен изилдөө 2012-2015-жылдары үч этапта (иликтөөчү, калыптоочу жана үйрөтүүчү) жүргүзүлгөн.

3. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык баалуулугу:

- жаңы стандарттын талабына ылайык студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн ордунун, ролунун жана маанисинин теориялык негиздери жана студенттердин өз алдынча иштөөсүнүн классификациясы такталып толукталган;

- математика курсунун өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнө ылайыкталган программалык мазмуну түзүлүп, анын негизинде студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн калыптандыруу жана өнүктүрүүгө карата окутуу технологиясынын педагогикалык модели түзүлгөн;

- курсту окутуу технологиясын ишке ашырууга карата педагогикалык эксперимент жүргүзүлүп анын жыйынтыктары χ^2 (“хи квадрат”) критерийинин жардамы менен талданган жана методикалык сунуштар белгиленген.

4. Изилдөөнүн практикалык маанилүүлүгү. Математика курсун окутуу процессинин мисалында студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун технологиясы түзүлгөн. Ага ылайыкталган окуу каражаттары, алардын ичинде атайын электрондук окуу куралдары, методикалык көрсөтмөлөр иштелип чыккан жана окуу процессинде колдонулган. Бул технологияны башка предметтерди окутуу процессинде да студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн калыптандыруу жана өнүктүрүү максатында колдонууга болот.

5. Диссертациялык жумуштун апробацияланышы жана талкууланышы. Жумуштун теориялык жоболору, изилдөөнүн натыйжалары ар кайсы басылмаларда жарыяланган автордун 23 илимий-методикалык

эмгектеринде чагылдырылган. Алар диссертациялык иштин негизги мазмунун толук ачып бере алат.

6. Коргоого коюлуучу негизги жоболор:

- билим берүү процессинде өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнүн орду, ролу жана мааниси, аны уюштуруунун учурдагы абалы, проблемалары жана аларды жоюунун жолдору;

- жогорку окуу жайларынын студенттеринин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун формалары, аны окуу процессине кийрүүнүн педагогикалык модели жана окутуунун технологиясы;

- студенттердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун эффективдүүлүгүн педагогикалык эксперименттин негизинде текшерүү жана анын жыйынтыктары.

7. Автореферат менен диссертациянын мазмунунун туура келиши. Авторефератта көрсөтүлгөн материалдар диссертациялык иштеги материалдар менен толук дал келет. Авторефератта диссертациялык изилдөөлөрдүн негизги материалдары кыскартылып берилген жана ага коюлган талаптарга жооп берет.

8. Диссертациялык изилдөөдөгү кемчиликтер жана мүчүлүштүктөр. Изилдөөнүн оң натыйжалары менен бирге эле, диссертациялык иште төмөндөгүдөй мүчүлүштүктөрдү белгилөөгө болот:

1. Диссертацияда бир катар грамматикалык, стилистикалык жана пунктуациялык каталар кездешет.
2. Диссертациялык жумушта айрым кайталанган абзацтарды кездештирүүгө болот.

Бирок, бул белгиленген мүчүлүштүктөр диссертациялык жумуштун илимий баалуулугуна жана практикалык маанилүүлүгүнө таасирин тийгизбейт.

Сыдыкова Махабат Бейшенбековнанын “Математика курсу боюнча студенттердин өз алдынча иштөө компетенттүүлүгүн калыптандыруунун илимий - методикалык негиздери” темасында жазылган диссертациялык

изилдөөсү КРнын ЖАК тарабынан кандидаттык диссертацияларга коюлуучу талаптарына толук жооп берет, ал эми автор 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын ыйгарууга татыктуу деп эсептейбиз.

Бул пикир Ош мамлекеттик университетинин математиканы, информатиканы окутуу технологиялары жана билим берүүдөгү менеджмент кафедрасынын 2017-жылдын 14-сентябрдагы кеңешмесинде талкууланып, №2-токтом менен бекитилди.

**Математиканы, информатиканы окутуу
технологиялары жана билим берүүдөгү
адистер
башкармалыгы
менеджмент кафедрасынын башчысы,
п. н. к., доцент**

А. Дж. Аттокурова

